

3P: Preventie, professionalisering en (betere) positionering dieren

Rondetafelgesprek 'Toekomst van de diergeneeskundige zorg'

Prof. dr. [Franck Meijboom](#)

Universiteit Utrecht, faculteit Diergeneeskunde & faculteit Geesteswetenschappen

Hoofd [Centre for Sustainable Animal Stewardship](#)

Vragen en zorgen over de diergeneeskundige zorg en de betaalbaarheid daarvan staan niet op zichzelf. Ze zijn een symptoom van ontwikkelingen in de samenleving en in de diergeneeskunde, terwijl de infrastructuur van beleid en wetgeving niet of beperkt mee ontwikkelt. Het vraagt om meer aandacht voor preventie van zorgkosten, een verdere professionalisering van die veterinaire professional en een duidelijkere positionering van het dier in wetgeving en beleid.

Waardevol, maar geen eenduidig beeld

Vragen over de toekomst van diergeneeskundige zorg kunnen niet los gezien worden van trends in onze omgang met dieren. Dieren vinden we in onze samenleving steeds belangrijker en hun belangen wegen vaker en nadrukkelijker mee bij afwegingen op terreinen van gezondheid en welzijn (Schukken et al. 2019; RDA 2023). De toegenomen waardering voor dieren zien we ook bij gezelschapsdieren, waarbij het huisdier steeds vaker gezien wordt als onderdeel van het gezin (Laurent-Simpson 2021; Serpel, 2018). Dat heeft een directe invloed op de verwachtingen bij diergeneeskundige zorg en de bereidheid om (complexe) zorg te betalen. Ondanks dat deze trends helder zijn, is er nog geen eenduidig beeld. *Dat* dieren steeds vaker meetellen, komt duidelijk naar voren in (inter)nationaal onderzoek. Over *hoe* ze meetellen en wat dit concreet betekent, is echter nog geen consensus. De visies hierop variëren van een pleidooi om dieren juridische rechten toe te kennen tot de visie die stelt dat het voorkomen van lijden voldoende is om onze zorgplicht in te vullen.

Diergeneeskunde midden in de samenleving: diverse verwachtingen

De diergeneeskunde als wetenschappelijke discipline en als beroepsgroep is onderdeel van de samenleving en ontwikkelt mee. De mogelijkheden van diergeneeskundige zorg ontwikkelen snel, waarbij bijna alles wat voor humane geneeskunde beschikbaar is ook voor dieren kan worden ingezet. Die toegenomen mogelijkheden sluiten direct aan bij een behoefte van dierhouders, maar kunnen ook op gespannen voet staan met de maatschappelijke wens voor betaalbare diergeneeskundige zorg voor dieren en met de verschillen in visie op het belang van dieren en hun gezondheid. Bovendien zijn er in toenemende mate maatschappelijke verwachtingen dat de diergeneeskunde zorg naast diergezondheid rekening houdt met publieke belangen op het terrein van welzijn, milieu en volksgezondheid (Berenschot 2022).

Nieuwe context – oude structuren

Deze nieuwe situatie met toenemende waardering voor dieren, mogelijkheden voor diergeneeskundige zorg, een grotere zorgvraag en toenemende economische belangen staat in een wettelijke en professionele infrastructuur, die nog maar zeer beperkt hierbij past. Dit blijkt onder andere uit onderstaande voorbeelden.

- Het dier: ondanks de verschuiving in de maatschappelijke waardering van dieren worden dieren in de wet gezien als zaken die eigendom van een persoon kunnen zijn, die verhandeld mogen worden en waar de eigenaar bepaalt wat er met het dier gebeurt. Weliswaar vormt de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier het uitgangspunt van de Wet dieren, maar dat verandert de fundamentele wettelijke positie van het dier niet.
- De zorg: doordat het dier een zaak is, is diergeneeskundige zorg primair iets dat we aan de markt overlaten. Anders dan bij humane geneeskunde is publieke sturing, maar ook de rol van verzekeringen zeer beperkt. Zorgen over de transparantie van tarieven kunnen in deze context worden aangepakt, maar zorgen over de hoogte van de dierenartsrekening en de vraag of en hoe kosten rechtvaardig verdeeld moeten worden, passen niet eenvoudig in het huidige systeem.

- Dierenartsen zijn gewend om vanuit professionele autonomie te werken in een spanningsveld, waarin de eigen beroepsethiek wordt afgewogen ten opzichte van wensen en eisen van de diereigenaar en verwachtingen van de samenleving. Toch is het niet direct duidelijk hoe de huidige veterinaire professional moet inspringen op de veranderende maatschappelijke verwachtingen binnen het bestaande economische systeem, waarbij de eigenaar bepalend is omdat zij de rekening betaalt als opdrachtgever en ook werkgevers of investeerders eisen stellen. In die context zijn publieke of diergerelateerde belangen zoals gezondheidspreventie, aandacht voor milieu, maar ook dierenwelzijn lastig te vertalen in tarieven.
- De diereigenaar heeft traditioneel een grote mate van autonomie. Er is vrijheid of, hoeveel en welk dieren aanschaf. En – binnen de grenzen van de wet – is er veel ruimte in hoe dieren gehuisvest en verzorgd worden. Dat past bij het perspectief dat dieren een zaak zijn, maar minder goed bij de erkenning dat dieren een intrinsieke waarde hebben. De keerzijde van deze vrijheid is dat ook de verantwoordelijkheid van de verzorging en de daarbij behorende kosten volledig bij de eigenaar komen te liggen. Dat past bij het idee dat het hier gaat om de aanschaf van een product, maar in veel mindere mate bij de visie dat dieren kunnen bijdragen aan maatschappelijke waarden en belangen zoals kwaliteit van leven of de aanpak van eenzaamheid (cf. Enders-Slegers & Hediger 2019; Dierenbescherming nd).

3P: Preventie, professionalisering en (betere) positionering dieren

De toekomst van de diergeneeskundige zorg vraagt dus niet (enkel) om meer transparantie over tariefstelling en discussie over de wenselijkheid van ketenvorming in de diergeneeskunde. Het vraagt tegelijk om:

- **Preventie:** de autonomie van de dierhouder vraagt om een vorm van *informed consent*, zodat diegene die overweegt om een dier te gaan verzorgen, die keuze geïnformeerd en bewust maakt en daarbij ook de kosten en mogelijkheden van verzekeringen meeweegt. Daarbij is kennis van dieren en hun behoeften essentieel, waarbij ook rasspecifieke kenmerken een belangrijk element is. Die kennis is vaak al beschikbaar en wordt gedeeld via publiekscampagnes van NGO's en organisaties als het LICG, maar een meer gecoördineerde aanpak en een ontwikkeling naar een verplicht keuzemoment en/ of training helpt om, via zorgvuldige keuzes en goede zorg voor dieren, ziekte en zorgkosten te voorkomen.
- **Professionalisering** van diergeneeskundige professionals. Door een versterking van de kwaliteitsborging van de beroepsuitoefening en van de onafhankelijkheid van de professionals wordt het mogelijk om – ook binnen een economische context – beter invullen te geven aan de veranderende verwachtingen van de samenleving en recht te doen aan de professionele autonomie en het welzijn van de dierenarts. Dit past in de huidige ontwikkeling van de Beroepsorganisatie voor de Veterinaire Professions (BOVP), waarin alle veterinaire professionals inclusief dierenartsen samen komen (KNMvD nd). Dit vraagt om een blijvende en actieve ondersteuning vanuit de overheid.
- **Positionering** van het dier: veel van de vragen en zorgen ontstaan in de mismatch tussen het dier als zaak en de waardering van het dier als wezen met intrinsieke waarde, of meer in relationele termen als gewaardeerd lid van het gezin. Al in de evaluatie van de Wet dieren in 2020 kwam naar voren dat de Wet dieren de bescherming van dieren een van de knelpunten is (Berenschot 2020). Een duidelijkere keuze voor en invulling van de intrinsieke waarde van het dier in wetgeving helpt om dieren te beschermen en hen de nodige (diergeneeskundige) zorg te geven. Dat vraagt om keuzes van de overheid om dit beter in te bedden in beleid en wetgeving.

Referenties

- Berenschot (2022). Onderzoek naar positie en rol dierenarts en kwaliteitsborging diergeneeskundige beroepsuitoefening, Rapport 66866.
- Berenschot (2020). Evaluatie Wet Dieren, Rapport 62993
- Dierenbescherming, Over dierenbuddy, <https://www.dierenbescherming.nl/>
- Enders-Slegers, M. J., & Hediger, K. (2019). Pet ownership and human–animal interaction in an aging population: Rewards and challenges. *Anthrozoös*, 32(2), 255-265.
- KNMvD, Beroepsorganisatie van Veterinaire Professions (BOVP) - KNMvD.nl
- Laurent-Simpson, A. (2021). Just like family: How companion animals joined the household. In *Just Like Family*. New York University Press.
- RDA (2023). Rapportage Staat van het Dier 2022, Den Haag: Raad voor Dierenaangelegenheden, rda.nl

Schukken, Y.H., van Trijp, J.C.M., van Alphen, J.J.M. and Hopster, H. (eds.) (2019). De Staat van het Dier in Nederland. Den Haag: Raad voor Dierenaangelegenheden.

Serpell, J. A. (2018). Companion animals. *Anthrozoology: Human-animal interactions in domesticated and wild animals*, 17-31.